

ÇALIŞANLARIN ÖRGÜTLENMESİ VE DEMOKRASİ

Ahmet EROL(1)

Demokratik hukuk devleti, çağdaş insan haklarını korumak ve geliştirmek işlevi ile yükümlüdür. 1982 anayasası ise, devletin kuruluşundaki tüm organ, yetki ve görevleri sözkonusu işleve ve ereğe ters düşen bir biçimde düzenlemekle kalmamış, askeri yönetim yasalarından aktarılan ilke ve kurullarla temel hak ve özgürlükleri genel olarak ve her birini ayrı ayrı alabilmesine sınırlamış ve kısıtlamış bulunmaktadır.

Demokratik toplumlarda çalışanlar kendi ekonomik sosyal çıkarlarını korumak ve geliştirmek için örgütlenmek zorundadır. Nitekim, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), 27 Haziran 1978 tarihinde "Kamu Kesiminde Çalışma Koşullarını Belirleme Yöntemlerine ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına" ilişkin 151 nolu sözleşmeyi kabul etmiştir. Sözleşmenin 4 ve 5. maddeleri özetle şu hükümleri içermektedir:

"Kamu çalışanları, istihdamları açısından anti-sendikal ayırımı işlemlere karşı yeterli korunmadan yararlanacaklardır. Bir kamu çalışanın istihdamı, kamu çalışanları örgütüne üye olmaması veya üyelikten ayrılması koşuluna bağlanamaz. Kamu çalışanları örgütüne üye olduğu için veya böyle bir örgütün normal faaliyetlerine katıldığı için bir kamu çalışanı işten çıkarılamaz veya zarar verecek başka davranış ve uygulamalarda bulunamaz.

Kamu çalışanları örgütleri, kamu makamları karşısında tam bağımsız olacak ve kuruluşlarında, çalışmalarında ve yönetimlerinde, kamu makamlarının her türlü müdahalesinden uzak olacaktır. Ve özellikle, bir kamu makamının baskısı altında kamu görevlileri örgütü kurulması veya bir kamu çalışanları örgütünün maddi veya başka biçimde desteklenmesi bu örgütlere müdahale anlamına gelir ve bundan kaçınılacaktır."

ILO'nun 64. Uluslararası Genel Konferansında kabul edilen bu sözleşme 25. 2. 1981 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi halen onaylamamıştır.

Çağ atladığı söylenen ülkemizde örgütlenmek kısıtlı veya yasaktır. Bir ülkenin çağ atlaması veya çağı yakalaması için öncelikle tüm çalışanların örgütlenmesi gerekiyor. Ülkemizde, siyasal iktidarlar henedense toplumun örgütlenmesinden çekiniyorlar ve hatta korkuyorlar diyebiliriz. Çünkü, örgütsüz bir toplumu yönetmek siyasal iktidarlar için daha kolay oluyor. Oysa, çağdaş toplumlar örgütlenmesini özendirici önlemler almaktadırlar.

Burada, yaklaşık altıbuçuk yıl politik göçmen olarak yaşadığım İsveç'teki örgütlenmeden söz etmek istiyorum. İsveç'te gelişmiş batı türü bir demokrasi bulunmaktadır. Yaklaşık 8,5 milyon nüfusu vardır. Ancak, İsveçliler nüfusları için şöyle demektedirler:

"Bizim nüfusumuz, 8,5 milyonun dört katıdır. Çünkü, her İsveçli enaz dört örgüte üyedir. 8,5 milyonu dört ile çarptığımız zaman gerçek nüfusumuz ortaya çıkar."

Gerçekten de her İsveçli enaz dört örgüte üyedir. Tüm çalışanlar örgütlüdür. Subaylar, polislerin sendikaları, toplu sözleşme ve grev hakları vardır. Bu nedenle de İsveç'e "örgütler ülkesi" de denilmektedir. Siyasal iktidarlar ve siyasal partiler örgütlenmeyi özendirici önlemleri almaktadırlar. 28 Şubat 1986 tarihinde öldürülen Olof Palme bir konuşmasında şöyle diyor:

"Bizim demokrasimiz, sevilen örgütlerin demokrasisidir."

Bir okulda yaptığı başka bir konuşmada da şu görüşünü dile getiriyor:

"Okula kişisel yetenekler kazanmaya değil, bir örgütün üyesi olarak nasıl etkin olabileceğinizi öğrenmek için gidiyorsunuz."

Hükümetin memurlara % 25 zam vermesi üzerine çeşitli illerde memur eylemleri yapılmaktadır. 19 Temmuz 1990 günlü Cumhuriyet gazetesinin 7. sayfasında "Ve İnsanlar" başlıklı sütununda "Memurlar, Memurları Kovalarken..." başlığı dikkatimi çekti. Eylem yapan memurlar ile memur olan polisler arasında geçen konuşmalar aktarılmaktadır. Bu konuşmalar bir anımı anımsattı. Bu anımı aktarmak istiyorum.

"1983 yılı sonlarında İsveç Devlet Memurları Sendikası(ST) Genel Sekreteri ve Dışilişkiler Sekreteri değerli dostum Roland Gröndal sendikada öğle yemeğine davet etti. Sendikanın yemekhanesinde bir masaya oturduk ve yemeğimizi yemeğe başladık. Roland "Burada güvencedesin, hiç çekinme" dedi ve ekledi, çünkü üstümüzdeki katta Subay Sendikası bulunuyor, karakol polislerinin bir kısmında bizim üyemizdir. Şaka yapıyordu, güldük.

Aklıma memleketim geldi, uzun müddet düşündüm.

İsveç Polis Sendikası 1903 yılında kurulmuştur. İsveç Polis Sendikası başkanı kuruluş yıllarını şöyle anlatıyor.

"1800 lü yılların sonlarında örgütlenme çalışmaları gizli yürütüldü. İlk Örgütlenme 1887 de Göteborg'da oldu. Ancak polis yöneticileri dernek üyelerinin görevlerine son vermeye başladılar. Çeşitli baskılar uygulandı. Ve kurulan polis derneğinin toplum düzenini bozucu ve sosyalist örgütlenme olduğunu ileri sürdüler. Bu durumlar örgütlenmeyi güçleştirdi. Ve Göteborg'da kurulan dernek uzun ömürlü olmadı. Arkasından birçok dernek kuruldu ama başarılı olunamadı. Bu arada sendikal örgütlenme çalışmaları da sürüyordu. Polisler örgütlenme çalışmalarını bıkmadan sürdürdüler. Ve dostluk, dayanışma, arkadaşlar, eğlence adları altında dernekler kurdular. Örneğin Stockholm polis derneğinin ismi "Arkadaşlar" idi. Bu dernek de ilk kurulduğunda yasa dışı ilan edildi. Bu adlar altında kurulan derneklerde sendikal örgütlenme çalışmalarımızı sürdürdük. Örneğin, ilk toplantımızı, düzenlediğimiz bir kır gezisinde yaptık. Bu yıllarda işten atılan polisler çok oldu. Kurulan dernekler biraraya geldi ve 1903 yılında "İsveç Polis Sendikası" nı kurduk."

İsveç Polis Sendikası Başkanı konuşmasını şöyle sürdürüyor:

"Polis örgütleri işkenceye karşı olmalı ve insan haklarına saygı gösterilmesini savunmalıdır. İşkencenin

yoğun olduğu ülkelerde, işkence yapmak istemiyen polislerin yardım alacağı tek yer sendikalarıdır. İş ahlakını korumak için birinci koşul sendikalaşmadır.

Bizler birçok ülkede polislerin iktidar güçleri tarafından kötü amaçlar için kullanıldığının bilincindeyiz. Sendikalar, bu nedenle de demokrasinin güvencesidirler. Çağdaş toplumlarda polis örgütlerinin olması gereklidir. Demokrasinin bekçiliğini, polisler, sendikaları aracılığı ile yaparlar. Polislerin her ülkede demokratik hakları olması gerekir. Açıkçası, demokratik haklardan yoksun polisler demokratik hakları inançlı bir biçimde nasıl korurlar?"

Hükümetin % 25 zam vermesi memur eylemlerini ve memur sendikalarını gündeme getirmiştir. Bu zam % 50 de olabilirdi. Örgütlenme hakkı sürekli gündemde tutulmalıdır. Örgütlenme hakkı en temel insan hakkı olduğu için gündemde tutulmalıdır. Çağdaş bir Türkiye yaratmak için gündemde olmalıdır.

İsveç'te de sendikal haklar kolay alınmamıştır. 1800 lü yılların ortasından itibaren uzun bir savaşım verilmiştir. İsveç Devlet Memurları Sendikası Başkanı değerli dostum Olle Söderman şöyle diyor:

"İsveç'te demokrasinin kazanılmasında, yerleşmesinde, gelişmesinde ve yüksek yaşam düzeyinin sağlanmasında sendikal örgütlenmenin katkıları belirleyici oldu."

"İsveç'te tüm devlet memurları sendikalıdır. Bu gelişme bile bizlerin uzun savaşımın sonucu bu haklarımızı elde ettiğimiz göstergesidir. İsveç savaş öncesi fakir bir ülke idi. Günümüzde ise, örgütsüz olmak "ayıp gibi bir şey" dir."

Ne yazık ki, bizde örgütlü olmak "suç" onlarda ise örgütsüz olmak "ayıp gibi bir şey"dir.

Bizlerde "Günümüzde örgütsüz olmak ayıp gibi bir şey" diyebileceğimiz bir Türkiye yaratmak için sendikal haklar savaşımını en geniş bir biçimde sürdürmek zorundayız.

(1)- Ahmet Erol-Eski İş Müfettişleri Derneği (IM-
DER) Genel Başkanı

Stocholm'de kurulu İsveç-Türkiye Dostluk Birliği Yönetim Kurulu üyesi ve Türkiye temsilcisi. İsveç Kültür ve Dostluk Derneği Başkanı.